

Pozemky pokryté vodami

Platná právní úprava:

- z. 254/2001 Sb., o vodách
- z. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny
- z. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na ŽP + SEA
- z. 17/1992 Sb. o ŽP, složka ŽP, ekologická újma,
- z. 50/1976 Sb., stavební zákon
- z. 258/2000 Sb. o OVZ
- z. 164/2001 Sb., lázeňský zákon
- z. 274/2001 Sb., o vodovodech a kanalizacích

Předmět:

- 1) pozemky, na nichž se nacházejí vody, resp. pozemky s vodami sousedící
- 2) vztahy FO a PO k těmto vodám a pozemkům, jakož i stavbám, s nimiž vody bezprostředně souvisí
- 3) trvale udržitelné užívání vod (srov. trvale udržitelný rozvoj - § 6 z. o ŽP: rozvoj, který současným a budoucím generacím zachovává možnost uspokojovat jejich základní potřeby a přitom nesnižuje rozmanitost přírody a zachovává přirozené funkce ekosystémů), VKP dle ZOPK

- pozemky pokryté povrchovými vodami

tekoucí (průtočné)

netekoucí (neprůtočné)

- pozemky sousedící s vodním tokem

- pozemky s vodami podzemními

- pozemky, na nichž je umístěno vodní dílo

povrchové vody - vody přirozeně se vyskytující na zemském povrchu

podzemní vody - přirozeně se vyskytující pod zemským povrchem v pásmu nasycení v přímém styku s horninami, též vody protékající drenážními systémy a vody ve studních

právní povaha vod – res nullius

Za povrchové a podzemní vody se nepovažují vody, které byly z těchto vod odebrány (§ 3)

minerální vody a přírodní léčivé (z. 164/2001 Sb., tzv. lázeňský zákon) – VZ se vztahuje jen potud, pokud to výslovně stanoví

důlní vody – pro účely VZ se jedná o vody povrchové, popř. podzemní – a VZ se na ně vztahuje, pokud zvl. zákon nestanoví jinak (z. 44/1988 Sb.).

odpadní vody - § 38 VZ: vody použité v obytných, průmyslových, zemědělských, zdravotnických a jiných stavbách a zařízeních, pokud mají po použití změněnou jakost (a to složení i teplotu). Uvedené ust. uvádí i negativní výčet odpadních vod (např.

nepoužité minerální vody apod.). Přímé vypouštění odpadních vod do vod povrchových nelze povolit.

pitná voda - § 3 a násl. z. 258/2000 Sb.

- § 29 VZ - zdroje podzemních vod jsou přednostně vyhrazeny pro zásobování obyvatelstva pitnou vodou + režim kompenzace ztráty nebo podstatného snížení množství odběru (zhoršení jakosti) ve zdroji podzemních vod – a to v souvislosti s provozní činností.
- náhrada škody tomu, kdo má **povoleno** odebírat vodu z podzemního zdroje,
- opatření k obnovení původního stavu (opatření náhradního zdroje)
- není-li o možné a **účelné**, pak jednorázová náhrada, odpovídající snížení hodnoty nemovitého majetku (ve sporech o náhradu škody nebo její výši rozhoduje soud).

vodní toky - § 43 a násl. - jsou povrchové vody tekoucí vlastním spádem v korytě trvale nebo po převažující část roku, a to včetně vod v nich uměle vzdutých. V pochybnostech rozhodne VÚ.

koryta VT - § 44 VZ:

- a) protéká-li VT po pozemku, který je evidován v KN jako vodní plocha – tento pozemek
- b) není-li pozemek evidován v KN jako vodní plocha, pak je korytem VT část pozemku zahrnující dno a břehy koryta až po břehovou čáru určenou hladinou vody, která zpravidla stačí protékat tímto korytem, aniž se vylévá do přilehlého území.

vodní díla - stavby, které slouží ke vzdouvání a zadržování vod, umělému usměrňování odtokového režimu povrchových vod, k ochraně a užívání vod apod. - § 55 a násl. VZ. Jedná se m.j. i o studny, ČOV, stavby vodovodních řadů, vodárenských objektů, kanalizačních objektů.....

- spec. stavby k vodohospodářským melioracím pozemků

Speciální ochrana:

vodní útvar - vymezené **významné** soustředění povrchových (např. v jezeru, vodní nádrži, korytě VT) nebo podzemních vod (v příslušném kolektoru) v určitém prostředí

vodní zdroj – povrchové nebo podzemní vody, které jsou využívány nebo které mohou být využívány pro uspokojení potřeb člověka, zejména **pro pitné účely**

nakládání s vodami - označení pro všechny druhy užívání vod, případně i pro další činnosti, které souvisí s vodními zdroji a mohou ovlivnit jejich vydatnost nebo kvalitu vody v nich.

povinnosti pro každého – k vodám i stavbám (v souvislosti s ochranou vod)

Vodoprávní úřad může obecné nakládání ve veřejném zájmu bez náhrady upravit. Působnost jiných správních úřadů přitom VZ není dotčena.(např. užívání vod ke koupání dle z. 258/2000 Sb.).

Ve veřejném zájmu je možné uložit ze strany VÚ povinnost umožnit užívání vod jinému, resp. **rozhodnout o vyvlastnění nebo omezení vlastnického práva.**

Dojde-li ke změně podmínek (např. při změně stanoveného minimálního zůstatkového průtoku), může VÚ rozhodnutí z vlastního podnětu nebo na návrh změnit nebo zrušit.

Povolení k některým činnostem:

- vysazování stromů nebo keřů v záplavových územích
- k těžbě písku, šterku, bahna (s výjimkou bahna k léčivým účelům), valounů apod. z pozemků, na nichž leží koryto VT – osoba oprávněná zpracovává dokumentaci, kterou předává VÚ a správci VT
povolení se nevyžaduje, vykonává-li uvedené činnosti správce VT nebo vlastník VD či vlastník lesa z důvodu obnovy porostů
- k pracím (blíže specifikovaným v § 14 VZ) spojeným se zásahem do pozemku na němž se nachází VT
- -stavební povolení VÚ k vodním dílům (udržovací práce, které by mohly ovlivnit ŽP pouze vlastník ohlásí VÚ). Dle § 15 odst. 4 VZ VÚ vykonává působnost speciálního stavebního úřadu dle § 120 SZ (podléhá ohlášení i obnova vodních děl zničených živelní pohromou nebo havárií)
- k vypouštění odpadních vod s obsahem zvláště nebezpečné závadné látky do kanalizace (stavební úřad je při povolení vázán max. emisními standardy, povolení se vydává pro každou jednotlivě vymezenou technologickou výrobu, u výrobního areálu se povolení k vypouštění vydává k místu vypusti z tohoto zařízení.

Souhlas - k takovým činnostem, u kterých není třeba povolení, ale mohou ovlivnit vodní poměry. Je závazný pro orgány, které rozhodují o povolení stavby, terénní úpravy apod. Ve smyslu § 115 VZ postupují VÚ podle správního řádu.

(např. ke stavbám na pozemcích, na nichž se nacházejí koryta VT, k dálkovým potrubím, ke stavbám k těžbě nerostů, ke stavbám do 15 m od vzdušné paty ochranné hráze VT apod.).

Vyjádření - k umístění, změně, odstranění stavby, která může ovlivnit vodní poměry. I k využívání zdrojů přírodní minerální vody osvědčených podle lázeňského zákona.

Není rozhodnutím ve správním řízení a nenahrazuje povolení či souhlas.

Plošná ochrana vodních zdrojů

- **ochrana podzemních vod - § 29**
- **ochranná pásma** vodních zdrojů - § 30 – vždy se jedná o veřejný zájem
- **citlivé oblasti** (vodní útvary povrchových vod – dochází nebo v blízké budoucnosti může být negativně ovlivněna jakost vod – stanoví vláda nařízením)- § 32 – vazba na přípustné znečištění odpadních vod
- **zranitelné oblasti** (vyskytuje se koncentrace znečištění, stanoví vláda nařízením)- §33 – omezený režim pozemku na základě tzv. Akčních programů – používání a skladování hnojiv, střídání plodin, protierozní opatření

ochrana vodních poměrů (obecná klausule): § 27 - vlastníci pozemků jsou povinni v návaznosti na z. o ochraně ZPF, lesní z. apod. zajistit péči o pozemky tak, aby nedocházelo ke zhoršování vodních poměrů.

Právní nástroje ochrany vod

Informační systém veřejné správy (MZ a MŽP) podle z. 365/2000 Sb. – taxativně vymezená správa informačního systému pro MZ a MŽP.

Plánování v oblasti vod – nově : soustavná koncepční činnost, kterou zajišťuje stát. Účelem je vymežit a harmonizovat veřejné zájmy

- a) ochrany vody jako složky ŽP – blíže v § 23a
- b) ochrany před povodněmi
- c) trvale udržitelného užívání vodních zdrojů a pro potřeby zásobování pitnou vodou.

- **Plán hlavních povodí** – vztahuje se EIA, strategický dokument (SEA), musí být v souladu s mezinárodními smlouvami, kterými je ČR vázána, schvaluje vláda, závazné části Plánu vyhlásí vláda nařízením, aktualizuje se min. každých 6 let.
- **plány oblastí povodí** – konkrétní cíle pro dané oblasti povodí
- **programy opatření** (z. 305/2000 Sb., o povodích) – hlavní nástroje k dosažení cílů plánů (viz výše). Opatření je třeba uskutečnit do 3 let od schválení plánů. Obsahují základní a doplňková opatření, cíle a ochranu pro příslušný vodní útvar. MZ ve spolupráci s MŽP a krajskými úřady předkládá každé 3 roky vládě souhrnnou zprávu o plnění programů opatření a o stavu povrchových a podzemních vod a hospodaření s vodami v oblastech povodí.

Všechny plány jsou podkladem pro výkon veřejné správy, zejména pro ÚP, územní rozhodování, vodoprávní rozhodování a povolování staveb.

Dotýká-li se vodoprávní řízení

- ochranných pásem přírodních, léčivých zdrojů a přírodních minerálních vod, pak povinnost zpracovatele projednat s Ministerstvem zdravotnictví
- chráněných území a ochranných pásem dle z. OPK, pak povinnost zpracovatele projednat s Ministerstvem ŽP

Ekonomické nástroje ochrany vodních zdrojů a útvarů

- 1) Platba za odebrané množství podzemní vody
- 2) Poplatky za vypouštění odpadních vod do vod povrchových
Odložení a prominutí části poplatků
- 3) Poplatek za povolené vypouštění odpadních vod do vod podzemních
- 4) Platba k úhradě správy VT a správy povodí
- 5) Úhrada výdajů na opatření ve veřejném zájmu

Stát může poskytnout finanční prostředky k úhradě výdajů zejména pro: činnost správy povodí, správu drobných vodních toků, zjišťování a hodnocení stavu povrchových a podzemních vod, obnovu vodních děl a VT, i po povodni

- 6) Úplaty za užívání vodních děl jinými osobami

pokud dle § 57 VZ má bezprostřední prospěch z vodního díla jiný oprávněný než vlastník díla, je povinen podílet se na náhradě nákladů na údržbu tohoto díla.

Institucionální zabezpečení ochrany vodních zdrojů a útvarů

Správa VT VZ

- významné VT a drobné VT - § 47 a násl. VZ

k nejvýznamnějším povinnostem patří

- sledovat stav koryt a pobřežních porostů z hlediska funkcí VT
- péče o koryta VT a břehové porosty
- vytvářet podmínky umožňující oprávněná nakládání s vodami souvisejícími s VT
- oznamovací povinnost u hlediska narušení ekolog. stability území VÚ
- spolupráce při zneškodňování havárií na VT

VZ dále blíže specifikuje navíc povinnosti správců významných VT

Správu významných VT zajišťují právnické osoby podle z. 305/2000 Sb., dále jen správci povodí. Spolupracují se správci drobných VT a pověřenými odbornými subjekty v rámci celé oblasti povodí.

Správu drobných VT zajišťují

- obce, jejichž územím drobné VT protékají
- FO nebo PO jimž drobné VT slouží nebo souvisejí s jejich činností, musí být určeny MZ. V současné době se jedná především ZVHS a Lesy ČR

Oprávnění správců VT:

vstupovat na cizí pozemky (zákon blíže specifikuje za jakých podmínek) - § 49
tomu korespondují **povinnosti**

- vlastníků pozemků na nichž se nachází koryto VT
- vlastníků pozemků sousedících s korytem VT
- vlastníků staveb a zařízení v korytech VT nebo sousedících s nimi

(nepříliš jasná formulace, neboť např. povinnost odstraňovat překážky z VT mají jak vlastníci pozemků s korytem VT, tak i správce VT)

Výkon státní správy

VÚ a ČIŽP

- **MŽP** pouze ve věcech dle § 108/2 VZ, zejména:
- ochrana množství a jakosti povrchových a podzemních vod
- zjišťování a hodnocení stavu podzemních a povrchových vod ve spolupráci s MZ apod.

VÚ a ČIŽP vykonávají vodoprávní dozor. Vrchním vodoprávním dozorem je MZ a MŽP.

Vodoprávní řízení:

Účast veřejnosti: viz § 115 odst. 6 VZ – pozice účastníka správního řízení vedeného dle VZ

Pokud VZ nestanoví jinak, postupuje se dle správního řádu, popř. dle SZ, jde-li o VD.(§115).

Sankce

Podle vodoprávních předpisů

- pokuty podnikajícím FO nebo PO, rozdíl je pouze v tom, že FO podnikající lze uložit pokutu jen potud, pokud se protiprávního jednání dopustila při své podnikatelské činnosti. § 116 je generální ustanovení, další ustanovení jsou pouze navazujícími a konkretizujícími.

Podle přestupkového zákona - občané

v ust. § 34 (přestupky na úseku vodního hospodářství)

Ochrana před povodněmi

hl. IX. VZ – podle **povodňových plánů** a při vyhlášení krizové situace **krizovými plány** (srov. z. 240/2000 Sb., krizový zákon). Pojem povodně vymezuje § 64 VZ (voda zaplavuje území mimo koryto VT)

Krizový zákon – 240/2000 Sb., - krizová situace

239/2000 Sb. – integrovaný záchranný systém

srov. ust. § 41 odst. 4 VZ: Dojde-li k havárii mimořádného rozsahu, která může závažným způsobem ohrozit životy nebo zdraví lidí nebo způsobit značné škody na majetku, platí při odstraňování škodlivých následků přiměřeně ustanovení o ochraně před povodněmi

Záplavová území a jejich režim

Administrativně určená území, která mohou být při výskytu přirozené povodně zaplavena vodou. Jejich rozsah je povinen stanovit na návrh správce VT VÚ.

V aktivní zóně záplavových území je zakázáno:

- umisťovat, povolovat ani provádět stavby (s výjimkou vodních děl, jimiž se upravuje VT),
- těžit zeminu a nerosty způsobem zhoršujícím odtok povrchových vod,
- skladovat odplavitelný materiál
- zřizovat oplocení, kempy, tábory a jiná dočasná ubytovací zařízení.

Je v kompetenci VÚ toto omezit i mimo aktivní zónu záplavových území. Obdobný režim mají i **území určená k rozlivům povodní** – opět je dána kompetence VÚ.

území ohrožená zvláštními povodněmi – postup dle krizového zákona, a to tehdy, pokud jejich rozsah výrazně přesahuje záplavová území.

Pro stavby ohrožené povodněmi (v záplavovém území nebo které mohou zhoršit průběh povodně) zpracovávají povodňové plány **vlastníci staveb** – a to pro svou potřebu v součinnosti s povodňovým orgánem obce (VÚ může tuto povinnost stanovit i vlastníkům pozemků, které se nacházejí v záplavových územích)

Ochrana před povodněmi:

správci povodí

správci VT

vlastníci VD

vlastníci pozemků a staveb, které se nacházejí v záplav. území nebo zhoršují průběh povodně.